

Informativni dokumenti se objavljuju po ovlaštenju Izvršnog sekretara CPT-a.

Cilj im je predstaviti standarde CPT-a o ključnim pitanjima. Međutim, to nisu iscrpni dokumenti, posebno u pogledu referenci na izvještaje CPT-a zemljama u kojima se obavljaju posjete.

Prevoz pritvorenika i zatvorenika

Uvod

- Šta god da je osnova za premještanje lica lišenih slobode iz mjesta pritvora do nekog drugog mjesta (npr. od policijske stanice do zatvora, od jednog do drugog zatvora, zgrade suda ili bolnice ili od graničnog prelaza na ulazu u zemlju do imigracionog pritvorskog centra), CPT smatra da prevoz uvijek treba obaviti na human način uz poštovanje lične i opšte sigurnosti.
- U većem broju slučajeva, CPT delegacije su vršile inspekciju vozila koja su namijenjena prevozu pritvorenika i zatvorenika, kao što su sredstva cestovnog i željezničkog prevoza.¹ Delegacije su često zaključivale da uslovi nisu ispunjavali standarde ili da se ne poštuju osnovni zahtjevi sigurnosti. Komitet je takođe nailazio i na praksu koja je pozivala na kritički osvrt (npr. preveliko oslanjanje na sredstva obuzdavanja; nepotrebno dugi periodi osamljivanja u zatvorskim prevoznim vozilima).
- U tom kontekstu, CPT je primijetio pozitivnu promjenu u svjetlu svojih preporuka (npr. odluka da se okonča upotreba vozila koja nisu pogodna za prevoz pritvorenika; kupovina novih vozila koja omogućavaju prevoz pritvorenika u uslovima koje zagovara Komitet; izgradnja prostorija za zadržavanje u zgradama suda kako bi se izbjegao duži pritvor u kombijima za prevoz zatvorenika).
- Ovaj informativni dokument predstavlja osnovne CPT standarde o ovoj temi koji su prikupljeni tokom nekoliko desetljeća. On obuhvata prevoz lica u policijskom pritvoru, zatvorenika i imigracionih pritvorenika, kad god prevoz organizuje neka agencija za sprovođenje zakona, zatvor ili druga služba krivičnog pravosuđa ili privatni ugovarač. On ne obuhvata prevoz koji obavljaju službe zdravstvene zaštite, te mu nije namjera obuhvatiti prevoz u smislu premještanja zatvorenika izvan teritorije države ili operacije vraćanja neregularnih migranata zračnim putem ili na druge načine.
- Na kraju, standardi predstavljeni u ovom informativnom dokumentu ne bi se trebali posmatrati odvojeno od međunarodnih instrumenata kao što su Evropska konvencija o ljudskim pravima i relevantna sudska praksa Evropskog suda za ljudska prava, Evropska zatvorska pravila² Vijeća Evrope i Evropska pravila za postupanje sa maloljetnim počiniocima krivičnih djela koji su predmet sankcija ili mjera³ ili Standardna minimalna

¹ CPT delegacije su rjeđe vršile inspekciju plovila/čamaca i aviona koji su korišteni za prevoz zatvorenika unutar granica države.

² Preporuka Rec(2006)2 Komiteta ministara usvojena 11. januara 2006.

³ Preporuka Rec(2008)11 Komiteta ministara usvojena 5. novembra 2008.

pravila Ujedinjenih nacija za postupanje sa zatvorenicima ("Mandelina pravila"⁴).

1. Materijalni uslovi

- Ako su vozila opremljena sigurnim odjeljcima, **pojedinačne kabine** koje imaju manje od 0.6 m² ne bi se trebale koristiti za prevoz lica, bez obzira koliko kratko taj prevoz trajao. Pojedinačne kabine koje imaju oko 0.6 m² prostora mogu se smatrati prihvatljivim za kraća putovanja/razdaljine; međutim, kabine koje se koriste za duža putovanja/razdaljine trebale bi biti puno veće.⁵
- **Odjeljci ili kabine namijenjene prevozu više od jednog pritvorenika** za kratka putovanja/razdaljine trebale bi imati barem 0.4 m² prostora po osobi, a poželjno je i više. Što se tiče dužih putovanja/razdaljina, odjeljci bi trebali imati barem 0.6 m² ličnog prostora.⁶
- Odjeljci ili kabine koji se koriste za prevoz pritvorenika ili zatvorenika trebaju biti **razumne visine**.⁷
- Sva transportna vozila trebaju biti **čista**,⁸ dovoljno **osvijetljena** i **ventilisana**, te odgovarajuće **zagrijana**.⁹
- Transportna vozila trebaju biti opremljena odgovarajućim predmetima za **odmor** (kao što su odgovarajuće klupe ili sjedišta).¹⁰
- Za **prevoz vozom koji traje tokom noći**, odjeljci bi trebali biti opremljeni **krevetima ili pomičnim platformama za spavanje**, a pritvorenicima bi trebalo ponuditi **madrace i plahte/pokrivače** tokom putovanja.¹¹
- Pritvorenicima treba omogućiti **vodu za piće** po potrebi i, tokom dužih putovanja/razdaljina, **hranu** u odgovarajućim intervalima.¹²
- U slučaju dugih putovanja, pritvorenicima i zatvorenicima treba omogućiti pristup **sanitarnom čvoru** ili **zadovoljenje prirodnih potreba** u uslovima koji omogućavaju dovoljno privatnosti, higijene i dostojanstva. U slučaju putovanja kopnenim putevima, to podrazumijeva redovna zaustavljanja.¹³
- Pritvorenike koji se izvode pred sud nakon dugog putovanja treba smjestiti pod uslovima koji garantuju poštovanje njihovog dostojanstva. Posebno, treba im ponuditi odgovarajući **odmor** i mogućnost da se **operu i presvuku odjeću**.¹⁴

⁴ Rezolucija Generalne skupštine Ujedinjenih nacija 70/175 usvojena 17. decembra 2015.

⁵ [Ukrajina: posjeta 2009, § 44](#), [Litvanija: posjeta 2008, § 31](#), [Azerbejdžan: posjeta 2006, § 41](#), [Litvanija: posjeta 2004, §§ 44-45](#), [Azerbejdžan: posjeta 2002, § 152](#), [Ujedinjeno Kraljevstvo: posjeta 2001, § 30](#), [Ukrajina: posjeta 2000, § 129](#), [Litvanija: posjeta 2000, § 118](#), [Ukrajina: posjeta 1998, § 189](#)

⁶ [Grčka: posjeta 2005, § 134](#), [Slovenija: posjeta 2001, § 95](#), [Ukrajina: posjeta 2000, § 131](#), [Litvanija: posjeta 2000, § 118](#)

⁷ [Moldavija: posjeta 2007, §§ 73 i 76](#)

⁸ [Lithvanija: posjeta 2000, § 111](#)

⁹ [Slovenija: posjeta 2012, § 72](#), [Azerbejdžan: posjeta 2006, § 41](#), [Irska: posjeta 2006, § 101](#), [Rumunija: posjeta 2006, § 151](#), [Grčka: posjeta 2005, § 134](#), [Španija: posjeta 2003, § 34](#), [Slovenija: posjeta 2001, § 95](#), [Ukrajina: posjeta 1998, § 189](#), [Bugarska: posjeta 1995, §§ 176-177](#)

¹⁰ [Azerbejdžan: posjeta 2006, § 41](#)

¹¹ [Azerbejdžan: posjeta 2002, § 154](#)

¹² [Grčka: posjeta 2013, § 150](#), [Grčka: posjeta 2009, § 153](#), [Ukrajina: posjeta 2000, § 131](#)

¹³ [Grčka: posjeta 2013, § 150](#), [Grčka: posjeta 2009, § 153](#), [Ujedinjeno Kraljevstvo: posjeta 2005 \(novembar\), § 23](#), [Litvanija: posjeta 2000, § 118](#)

¹⁴ [Litvanija: posjeta 2000, §§ 117-118](#)

2. Mjere lične sigurnosti

- Pritvorena lica bi trebalo prevoziti u vozilima **prigodno dizajniranim za tu svrhu**, uzimajući u obzir sve relevantne zahtjeve za ličnom sigurnosti kako bi se zaštitili pritvorenici.¹⁵
- Broj pritvorenika koji se prevozi ne bi trebao preći **kapacitet** vozila koje se koristi u tu svrhu.¹⁶
- Pritvorenici ne bi trebali stajati tokom putovanja zato što **nema dovoljno sjedećih mjesta**.¹⁷
- Pritvorenici ne bi trebali **ostajati unutar sprovednog vozila tokom vožnje brodom**, ako je to u suprotnosti sa pravilima sigurnosti organizatora trajektnog prevoza.¹⁸
- Sva vozila koja se koriste za prevoz pritvorenih osoba trebaju biti opremljena **odgovarajućom sigurnosnom opremom** (kao što su sigurnosni pojasevi).¹⁹
- Pritvorenici koji se prevoze trebaju **uvijek biti sprovedeni**, koliko god dugo putovanje trajalo i koje god da se sredstvo prevoza koristilo.²⁰ Transportna vozila trebaju biti opremljena sredstvima koja omogućavaju pritvorenima da **komuniciraju sa sprovednim osobljem**.²¹
- Vrata sigurnih kabina/odjeljaka trebaju biti opremljena **aparatom koji automatski (i/ili brzo) otključava vrata** u slučaju hitne potrebe.²²
- Treba poduzeti mjere kako bi se **sprječilo nasilje, zastrašivanje ili krađa** koju čine pritvorenici jedni prema drugima tokom prevoza.²³

3. Mjere opšte sigurnosti

- Upotrebi **lisica** i/ili **pojaseva** nad pritvorenima tokom prevoza treba pribjeći samo kada to jasno zahtijeva procjena rizika u pojedinačnom slučaju. Kada se upotreba takvih sredstava smatra apsolutno neophodnom, treba je obaviti na način kojim se minimizira svaki rizik od povrede prema pritvorenom licu.²⁴
- Takva sredstva ne bi trebalo koristiti kada su pritvorenici **zaključani unutar sigurne kabine ili odjeljka**.²⁵
- Imajući na umu moguću nelagodu dotičnom licu i rizik od povrede u slučaju nezgode, praksu **vezivanja pritvorenika lisicama iza leđa** tokom prevoza treba izbjegavati.²⁶
- **Sigurnosni pojas koji se pričvršćava pritvoreniku oko struka** nikada ne treba koristiti; mogu se i moraju pronaći alternativni načini obuzdavanja kako bi se spriječilo kretanje pritvorenika.²⁷

¹⁵ [Litvanija: posjeta 2000, §§ 117 i 118](#)

¹⁶ [Rumunija: posjeta 2006, § 151](#)

¹⁷ [Grčka: posjeta 2013, § 150](#)

¹⁸ [Malta: posjeta 2015, § 32](#)

¹⁹ [Nizozemska: posjeta 2016, § 29](#), [Ujedinjeno Kraljevstvo: posjeta 2012 \(Škotska\), § 88](#), [Andora: posjeta 2011, § 25](#), [Poljska: posjeta 2009, § 80](#), [Slovenija: posjeta 2001, § 95](#)

²⁰ [Švicarska: posjeta 1996, §§ 116-117](#)

²¹ [Srbija: posjeta 2015, § 53](#), [Ujedinjeno Kraljevstvo: posjeta 2012 \(Škotska\), § 88](#), [Slovenija: posjeta 2001, § 95](#)

²² [Litvanija: posjeta 2000, § 115](#), [Bugarska: posjeta 1995, § 176-177](#), [Španija: posjeta 1994 \(april\), § 27](#)

²³ [Litvanija: posjeta 2004, §§ 44-45](#)

²⁴ [Srbija: posjeta 2015, § 53](#), [Irska: posjeta 2014, § 85](#), [Slovenija: posjeta 2012, § 73](#)

²⁵ [Irska: posjeta 2006, § 101](#), [Ujedinjeno Kraljevstvo: posjeta 2005 \(novembra\), § 23](#), [Mađarska: posjeta 2005, § 126](#)

²⁶ [Srbija: posjeta 2015, § 53](#)

²⁷ [Mađarska: posjeta 2009, § 120](#)

- Praksu upotrebe **pomagala kojima se blokira vidno polje pritvorenika** (na primjer, putem naočala kojima se zacrnjuje vidno polje ili im se povezuju oči) tokom prevoza sa jedne lokacije na drugu trebalo bi ukinuti.²⁸

4. Pitanja zdravstvene zaštite

- **Načini prevoza** koji se koriste kako bi se pritvorenici prevezli do ili iz bolnice trebaju **uzeti u obzir njihovo zdravstveno stanje**.²⁹
- **Povjerljivost medicinskih podataka** treba poštovati tokom prevoza pritvorenika.³⁰
- Bilo kakvu praksu odvajanja **HIV-pozitivnih pritvorenika** treba obustaviti.³¹

²⁸ [Belgija posjeta 2017, §§ 19-20](#), [Nizozemska \(Curaçao\): posjeta 2014, § 125](#), [Belgija: posjeta 2013, § 38](#)

²⁹ [Španija: posjeta 1991, § 150](#)

³⁰ [Litvanija: posjeta 2004, § 46](#)

³¹ [Litvanija: posjeta 2004, § 46](#)